

1943, Opijnen

8 De mitrailleur

Het was nog ochtend, maar het was nu al warm. Hans stapte van de ladder en veegde over zijn voorhoofd. Dit was de laatste boom. Nu had hij alle appels uitgedund. Niet dat dat betekende dat hij nu klaar was met werken. Er was nog onkruid te wieden, hij moest de jonge boompjes

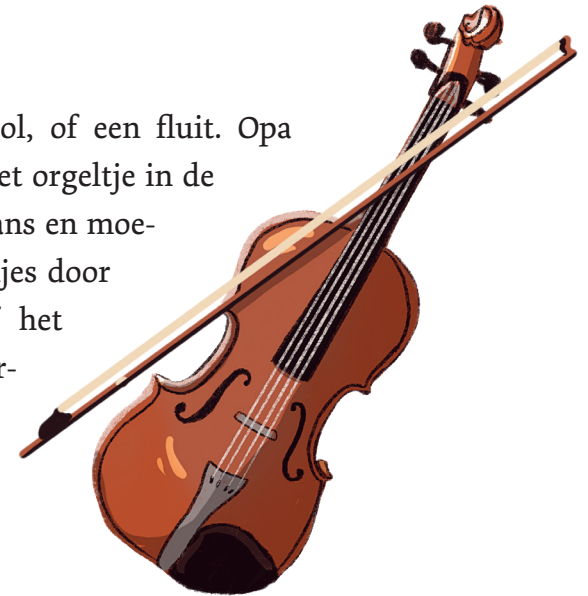
controleren, en zijn vader had hem op het hart gedrukt om vandaag alle ladders na te kijken voor als de pluk straks zou beginnen. Hij wilde dat vader nu eindelijk eens beter werd. De boomgaard was groot, en zelfs met hulp van zijn oom en de knecht kon hij het werk nauwelijks aan. Maar vooral wilde hij dat zijn vader beter werd omdat hij hem miste. Hans was niet bang voor hard werk, helemaal niet, maar het was altijd beter met zijn vader erbij. Vóór de longontsteking was hij altijd vrolijk geweest, zeker in de boomgaard. Dan maakte hij grapjes en zong hij liedjes, tot de knecht hem smeekte om op te houden. Maar Hans vond het heerlijk.

Het maakte dat de tijd sneller voorbijging en het werk minder zwaar leek. De bomen leken er ook van te houden, want sinds vader ziek was en alleen nog maar hoestend en puffend op bed lag of in zijn stoel zat, gaven ze minder fruit. Hij had nauwelijks een appel hoeven weghalen. Maar het kon ook door de oorlog komen. Misschien wisten de bomen dat soort dingen ook.

In het begin had Hans de Duitsers nog niet eens zo erg gevonden. Helemaal niet, eigenlijk. Wanneer had Paul ook alweer bij hen gelogeed? Drie jaar geleden, dacht hij. Toen de oorlog net begonnen was. Hans was toen acht – wat klein leek dat nu! – en Paul was aangekomen in een geweldig mooi vrachtwagentje, waar hij chauffeur van was. Hij was nog jong, en vrolijk, en had op zijn vrije dagen soms zelfs in de boomgaard geholpen, gewoon in zijn stijve Duitse uniform, dat hij alleen uitdeed om te gaan slapen. Paul was een paar maanden gebleven, en daarna waren er andere Duitsers gekomen, nooit meer zo lang, maar wel met meer. En ook zij waren beleefd, en altijd in voor een beetje plezier, zeker als ze met vader en opa een borreltje dronken en dan hun muziekinstrumenten tevoorschijn

haalden, een viool, of een fluit. Opa speelde dan op het orgeltje in de huiskamer, en Hans en moeder dansten rondjes door de kamer. Alsof het helemaal geen oorlog was. Alsof de Duitsers gewoon op bezoek waren, in plaats van steden bombardeerden en mensen vermoordden en Opijnen en de rest van Nederland in een nieuw stukje Duitsland wilden veranderen.

Hans zuchtte. Het had helemaal geen zin om daar allemaal aan te denken. Want ook al was het oorlog, het leven in Opijnen ging gewoon door. De bomen bleven groeien, en bloeien, en appels geven die geogst moesten worden. En mensen zouden die appels blijven eten. Al zouden de meeste wel naar de Duitsers gaan. Hans hield zijn hand boven zijn ogen en staaarde naar de zinderende, helderblauwe hemel. Misschien moest hij eerst maar eens water gaan halen voor

de jonge boompjes. Die waren altijd dorstig.

Hij draaide zich om en liep terug naar de boerderij. In de verte klonk een zacht gebrom. Vliegtuigen! Zo vaak kwamen die hier niet over. Wie zouden het zijn?

De Duitsers, of de Engelsen? De Amerikanen misschien? Dat water kon wel even wachten. Hans rende de andere kant op, tot hij vrijuit over het land kon uitkijken in de richting waar het geluid vandaan kwam. Het gebrom werd luider, en nu klonken er ook schoten: harde, doffe klappen die elkaar snel opvolgden. Hans wist dat de Duitsers bij Waardenburg afweergeschut hadden staan. Het moesten dus de Engelsen zijn, of Amerikanen. Zag hij nu kleine zwarte stipjes aan de horizon? Wat waren het er veel! Als een zwerm bijen! Plotseling klonk er een nieuwe knal, en een van de stipjes flitste fel oranje. Het toestel was geraakt! Hoe langer hij keek, hoe dichterbij de vliegtuigen kwamen. Vooral die waar rook uit kwam. De andere bleven hoog, maar het bran-

dende vliegtuig kwam omlaag, werd groter en groter, tot Hans de vlammen vanonder de vleugels vandaan zag schieten. Het ging neerstorten! En het kwam hierheen!

Voordat hij had bedacht wat hij kon doen, of hij zijn vader of oom moest roepen, of hij moest schuilen of wegrennen, was er een oorverdovend geraas met daarna een klap waar zijn oren pijn van deden. Iets groots stuiterde vlak langs hem heen de boomgaard in. Zag hij het goed? Was dat een rubberboot? Een rubberboot, in een vliegtuig? Maar misschien was dat voor op zee. Als het daar zou neerstorten, zou de bemanning in elk geval niet verdrinken. De bemanning... Met een hart dat zo hard klopte dat

hij het in zijn keel voelde bonzen, rende hij naar de akkers achter zijn huis.

Dikke, zwarte rookpluimen stegen uit het koren op naar de hemel. En er klonken nog steeds schoten, alsof het vliegtuig nog niet wist dat het op de grond lag, alsof het nog steeds probeerde de vijand te raken. Hans keek omhoog. Twee andere vliegtuigen cirkelden loom boven zijn hoofd. En daar! Een parachute! Misschien was de bemanning ontsnapt! Hij moest gaan kijken bij het wrak. Hij was de eerste die hier was! Maar die schoten... Hij keek om zich heen. Daar! Daar was wel rook, maar klonken geen geweren. Hij sprong de droge sloot over en rende erheen. De geur van heet metaal en brandende olie liet zijn ogen tranen. Hij zag niet veel tot dat zijn tenen het eerste geblakerde stuk metaal raakten. Hij knipperde met zijn ogen en hoestte. Het was niet zomaar een brokstuk. Het was een mitrailleur.

Ook al had Hans zo'n wapen nog nooit van dichtbij gezien, hij wist het meteen. Hiermee schoten de vliegtuigen op elkaar. Uit deze loop kwamen dodelijke kogels die glas en metaal doorzeefden, die bommenwerpers naar

beneden lieten storten als een geschoten fazant. Misschien had deze mitrailleur zelfs wel Duitsers te pakken gehad. En misschien kon hij dat nog steeds...

Er was geen tijd te verliezen. Het zou niet lang duren voor er mensen kwamen, en als dat Duitsers waren, zou hij worden weggestuurd en viel er niets meer te redden. Voorzichtig raakte hij de kromgebogen loop aan. Hij was warm, maar niet heel heet. Hij probeerde het wapen op te tillen, maar hij wist al meteen dat hij het zo nooit mee naar huis zou krijgen. Hij had touw nodig. En daarvoor moest hij eerst naar huis.

Hij keek om zich heen. Op het veld verderop wuifde het koren hoog en bijna rijp. Dat moest goed genoeg zijn. Heel even aarzelde hij, maar toen greep hij de loop met twee handen vast, zo stevig als hij kon, en sleepte de mitrailleur richting het graanveld.

Het was zwaar, en het zweet gutste over zijn gezicht. Zijn hemd was kleddernat en plakte op zijn rug. Het had helemaal niet zo ver geleken, een paar stappen maar, maar het leek uren te duren voor Hans eindelijk tot aan zijn heupen tussen het koren stond en tevreden was met de

voorlopige verstopplek. Er kon nu elk moment iemand komen. Elk moment. Snel stapte hij het veld weer uit. Hij wist dat hij zo snel mogelijk touw moest gaan halen, maar iets hield hem tegen. Hij was nog niet klaar met dit vliegtuig, en het vliegtuig niet met hem. Alsof het hem riep om nog even te komen kijken. Hoe vaak zou hij zo iets nog zien? Misschien wel nooit meer.

Met aarzelende passen liep Hans terug naar de cockpit. Die brandde niet, maar zag er vreselijk uit. Alsof een reuzenhand hem van de rest van het vliegtuig af had getrokken en neergesmeten. Het glas was uit de ramen gesprongen, en de metalen platen waren van het skelet gepeld, maar toch was het indrukwekkend om hier te staan, naast de neus van dit enorme gevaarte, waar zomaar vier of vijf mannen in konden zitten, met een tafeltje vol landkaarten, die nu geblakerd wapperden tussen de brokstukken. Het tafeltje zelf was er ook nog; de poten omhoog, het blad doormidden gebroken. Hier had iemand gezeten. Hier had iemand zijn laatste momenten beleefd. Of niet? Of hadden alle bemanningsleden op tijd uit het vliegtuig kunnen springen? Hij had in elk geval één wit

stipje in de lucht gezien. Die gedachte maakte hem rustiger, en dapperder. Misschien lag er nog iets wat hij kon gebruiken, of wat hij in elk geval van de Duitsers kon afpakken. Zijn vader zou trots op hem zijn, zijn oom, zijn opa... Misschien zelfs de burgemeester! Zijn stappen werden minder voorzichtig, en hij durfde beter om zich heen te kijken. Maar meteen wenste hij dat hij dat niet had gedaan. Want even verderop, net naast een groot stuk vleugel, lag iemand.

Hans slikte, maar sloop langzaam dichterbij. Ook al wilde hij het eigenlijk niet zien, toch kon hij zijn ogen er niet van afhouden. Alsof de ene helft van zijn hersens riep: Ren weg, niet kijken! maar de andere helft wilde weten hoe een dode eruitzag. Zodat hij zou zien wat al die soldaten zagen als ze naar het front werden gestuurd om te vechten voor de vrijheid.

De man lag plat op zijn buik, met één arm naar voren gestrekt en zijn gezicht naar Hans toe gedraaid. Zijn donkergroene vliegenierspak zat vol scheuren, net als de rugzak die hij omhad. Er stak nog één pakje sigaretten uit een gerafeld zijvakje. Hij was meer een jongen dan een man, zag Hans. Misschien even oud als Paul. *Behalve*

op het straaltje bloed dat langs zijn slaap liep na, zag hij eruit alsof hij sliep. Toch wist Hans zeker dat dat niet zo was. Zijn ogen waren open, maar ze keken niet. Ze zagen helemaal niets.

Aan de uitgestrekte arm van de jongeman blonk iets in de zomerzon, en Hans knielde erbij neer. Het was een horloge; een dure, dat zag hij zo. Hij strekte zijn vingers ernaar uit, maar zodra ze het metaal dreigden te raken, trok hij ze snel weer terug. Hij was niet eens van plan om het horloge zelf te houden. Hij zou het opsturen naar de familie van de soldaat, zodat die nog iets hadden om aan hem terug te denken. Maar hij durfde niet. Net zoals hij het pakje sigaretten niet uit de rugzak durfde te halen. De doden liet je met rust. Zo hoorde dat.

Hij stond op, keek nog een laatste keer naar het horloge en toen naar het gezicht van de jongeman. Zou hij dit bedacht hebben? Dat hij in plaats van als held terug naar zijn basis te vliegen, hier dood in een akker zou komen te liggen? Vast niet. Hans zuchtte en keek om zich heen. Hij zag nog meer donkere vormen liggen, tussen de bieten en aardappelen verderop. Vormen die geen schroot waren, maar nog meer

dode piloten of schutters. Die hoefde hij niet te zien. Hij was hier nu lang genoeg geweest, tussen het hete, gebutste staal. De rest moest hij overlaten aan de volwassenen. Hij had nog een mitrailleur te verslepen.

Ze waren al snel gekomen, die volwassenen. Blijkbaar had Hans' hele familie hem staan roepen in de boomgaard, maar dat had hij helemaal niet gehoord. Zodra hij het erf op kwam lopen, rende zijn moeder op hem af en omhelsde hem alsof ze hem nooit meer los ging laten, terwijl ze hem tegelijkertijd hartstochtelijk uitfoeterde. Vader vertelde dat een van de bemanningsleden bij de burens door het rieten dak was gevallen, en zelfs nog even had geleefd. De burgemeester was erbij geweest, en toen hij daarna naar huis was gegaan om hulp te halen, stonden er ineens mensen voor de deur met een bemanningslid dat het ongeluk had overleefd. Hij was de piloot, een Amerikaan zei hij, maar algauw waren de Duitsers gekomen om hem gevangen te nemen. Daarna trommelde de burgemeester wat mensen uit het dorp op om de andere bemanningsleden met een kar van de akkers te

halen. Pas toen dat aan de gang was, kon Hans eindelijk aan zijn ouders ontsnappen. Iedereen ging naar buiten om te kijken.

Hans snelde naar de schuur, greep een rol touw en rende het erf af tot aan de rand van het korenveld. Er was nu niemand meer, maar toch sloop hij zo voorzichtig mogelijk tussen de halmen door naar de plek waar hij de mitrailleur verborgen had. Zo snel als hij kon bond hij het touw rond het zware wapen en begon het richting de sloot te slepen. Die was dichtbij, hij stond droog en was ook best diep. Als niemand echt oplette, zou niemand hem zien.

De sloot leek langer dan ooit, en het leek wel of zijn huis in het volgende dorp stond in plaats van gewoon aan de andere kant van de akker. Maar net toen Hans zich begon af te vragen of het eigenlijk wel de moeite waard was, kwam hij uit bij het hek rond zijn erf. Hij klauterde de sloot uit en onder het hek door, waarna hij de mitrailleur met veel moeite de sloot uit en onder het hek door trok. Hij had niet geweten dat er zo veel zweet uit één jongen kon komen.

Het was nog maar een klein eindje over het erf naar de achterkant van het huis. Daar zou de

mitrailleur niet meteen opvallen, en kon Hans rustig bedenken wat hij ermee ging doen. Maar de dag duurde nog lang. Nu het ergste was geweest, nu de dode Amerikanen weg waren en het vliegtuig alleen nog maar een beetje walmde, gingen de mensen weer naar huis en aan het werk.

‘Jij ook, Hans,’ zei vader. ‘De bomen hebben dorst.’

‘Maar...’ begon Hans.

Dit kon toch niet alles zijn? Er was een vliegtuig neergestort, en hij had zijn leven gewaagd om de Duitsers dwars te zitten! Om een held te zijn! Maar ja. Als niemand dat wist...

‘Er ligt een mitrailleur op het erf,’ gooide hij er in één keer uit. ‘Van het vliegtuig. Ik heb hem eerst verstopt en toen mee hiernaartoe genomen.’

Vader keek hem aan, maar zei niets. Hij keek alleen maar één keer opzij, naar Hans’ oom, die aan de eettafel zat. Die keek terug, maar zei ook niets.

‘Nou?’ vroeg Hans.

‘Wat nou?’ antwoordde vader. ‘Aan het werk jij. En vlug een beetje.’

Vol ongeloof keek Hans van zijn vader naar zijn oom en weer terug. Hoe konden ze zo doen? Alsof het helemaal niet belangrijk was. Alsof hij het verzon! Maar ze bleven stil, en keken alleen maar.

‘Ik ben al weg,’ zei Hans boos en hij stampte de kamer uit.

Op weg naar de boomgaard ging hij expres langs het achtererf. Daar lag de mitrailleur, zijn buit, zijn prijs, zijn heldendaad. En het kon niemand wat schelen.

Maar de volgende dag was hij weg. Gewoon weg. Alsof hij alles gedroomd had, alsof de mitrailleur er nooit geweest was.

‘Vader?’ riep Hans terwijl hij terug naar binnen stormde. ‘Waar is de mitrailleur?’

Plotseling schoten er duizend vreselijke dingen door zijn hoofd. De Duitsers hadden hem gevonden en in beslag genomen, en nu zouden ze opgepakt worden, en ondervraagd, en gemarteld, en misschien wel doodgeschoten!

‘Papa? Waar is hij?’

De tranen stonden in zijn ogen. Was hij maar nooit naar dat vliegtuig gegaan! Had hij de mitrailleur maar nooit gezien!

‘Welke mitrailleur?’ vroeg vader rustig.

Hij zat in zijn luie stoel, zoals altijd in de ochtend, met zijn kopje Pitto, ook zoals altijd.

‘Die... die mitrailleur die ik...’

‘Ik heb hem niet gezien,’ zei vader. ‘Hup, aan de slag. Het is weer warm. De bomen hebben nog steeds dorst.’

Hans wilde het niet geloven, maar wat kon hij doen? Het was alsof gisteren nooit gebeurd was. Maar dat was wel zo. Buiten, aan de rand van de boomgaard, keek hij uit over de akkers en zag het vliegtuig nog liggen, als een groot verbrand koeienkarkas zoals hij dat ooit eens gezien had na een stalbrand bij de bureu. Misschien was het ook wel beter zo. Want vader had gelijk. De bomen hadden dorst. En dat zouden ze morgen weer hebben, en de dag daarna, en de dag daarna ook. Bomen hadden geen helden nodig. Maar wel een jongen, en zijn emmers vol water.